



GLE DAMO

Odstrti kontinent

Osebe gradijo zgodovino, pa tudi ta določa njihove poti v dinamičnem odnosu. Vendar objektivne zgodovinske knjige ne morejo pokazati vseh dimenzij dogodkov: utripov čustev, (ne)uresničenosti sanj in ljubezni. Zdi se, da to zgodovinsko resnico - ki se nikoli popolnoma ne odkrije, kvečjemu odstre - v svoji večrazsežnosti govoriči še najbolj ujame umetnost.

Prva premiera letošnje abonmajske sezone v SNG Nova Gorica, predstava o igralki **Nori Gregor** (1901-1949), je zaživela prejšnji teden. Nastala je v mednarodnem sodelovanju kar štirih gledališč: slovenskih Slovenskega Mladinskega gledališča iz Ljubljane in SNG Nova Gorica, italijanskega Gledališča Rossetti iz Trsta in avstrijskega Schauspielhaus iz Gradca. Režiserka in avtorica teksta je **Neda R. Bric**, goriškemu občinstvu znana po uspešni avtorski t.i. primorski trilogiji v dokumentarnem slogu, ki zaznamuje tudi *Noro Gregor - skriti kontinent spomina*. Rekonstrukcija življenjske zgodbe te igralske ikone svojega časa, ki se je rodila v nemško govoreči družini v Gorici, je sad dolgoletnih raziskav. Raziskovalec življenja Nore Gregor **Igor Devetak** - poleg **Christine Casapicola** tudi strokovni sodelavec predstave in avtor knjige o Nori Gregor iz leta 1999 - je v foyerju gledališča pripravil tudi razstavo *Nora, du bist ein Engel!*

Kompleksna dramaturška zasnova z dvema zgodbenima linijama preplete mnogo oseb in krajev, a poteka gladko, z občutkom za detajle in ne brez suspenza. Za dramaturgijo so poskrbeli **Tomaž Toporišič**, **Christian Mayer** in **Ana Kržišnik**. Filmski medij (delo **Pile Rusjan**) v gledališkega prehaja z občutkom za teksturo podob, ki se prelevijo v ozadja odrske igre, pri čemer sodelujeta kostumografija (**Nataša Recer**) in scenografija (**Rene Rusjan**, **Boštjan Potokar**). Prednosti filma se oplemenitijo s prednostmi gledališča kot živega medija. Emocionalno linijo doga-

janja poglobijo vpletena Norina pisma prijateljici, umetnici in intelektualki **Almi Mahler**. Noro - subtilno, a močno **Heleno Peršuh** - spremljamo v njenem blišču: sodelovanje z režisersko ikono **Maxom Reinhardtom** (**Robert Prebil**), izkušnja Holywooda, sodelovanje s slovitim filmskim režiserjem **Jeanom Renoirjem** (**Ivan Godnič**) v glavni ženski vlogi takrat neugodno sprejetega, kasneje pa legendarnega filma *Pravilo igre* (*La Règle du jeu*, 1939), ljubezenska sreča s knezom **Ernstom Starhemborgom** (**Dario Varga**). Politični oblaki nad Evropo se zgostijo in ozračje potemni: spremljamo Norin beg s sinom Heinijem, za katerega ji pomaga skrbeti Starhemborgova tajnica **Ada Benigni** (**Marjuta Slamič**). Pretresljivo je prikazano Norino trpljenje zaradi odsotnosti moža, hrepenenje v iz-

gnanstvu in materialna odvisnost od **Fritza Mandla** (**Gorazd Jakomini**). Vrhunec temnine je učinkovit prizor nočne more, strukturiran iz travmatičnih drobcev.

Osebe v filmskem delu so izmišljene, a se relacija njihovih življenj z Noro vzpostavi dovolj prepričljivo. Resnice žejni Peter (**Peter Harl**) materi očita - zrelo žensko v evalviranju preteklosti upodobi **Lučka Počkaj** - zvezo z Italijanom Enzom - spravljivo toplino tega utelesi **Alessandro Mizzi**. Peter postane raziskovalec Norinega življenja, išče pričevalce (**Gerhard Balluch**), saj je v preplet posameznih linij usode povezan tudi njegov oče (**Franz Solar**), ki ga prvič sreča.

Mreže različnih generacij vzpostavijo širšo - ne le lokalno, marveč svetovno - sliko zgodovine. Tako smo ob stoti obletnici začetka prve svetovne vojne na oder SNG Nova Gorica dobili predstavo, ki meje vsekakor presega, saj skozi njeno filtrira univerzalno človeško.

IVANA ZAJC



Nora Gregor (Helena Peršuh) z režisersko ikono Maxom Reinhardtom (Robert Prebil).